

Den viktige videreføringen

«Endring [...] er lett å foreslå, vanskelig å implementere og særdeles vanskelig å videreføre».^[i]

Av Pål Roland

Et utviklingsarbeid som Språkløyper skal ikke avsluttes, men videreføres som en del av barnehagens naturlige utvikling. Det skal skape endringer i de ansattes praksis, som igjen – over tid – skaper bedre kvalitet i det daglige arbeidet med barna. Endring av praksis skjer når vi arbeider jevnt med hovedinnholdet, altså kjernekomponentene, i Språkløyper. Kjernekomponentene representerer det vi skal bli bedre på. «Ulike måter å observere og dokumentere», for eksempel, er en av kjernekomponentene i pakken «Vurdering og dokumentasjon av barns språk og språkmiljø».

Målet med denne pakken er å utvikle og styrke barnehagens daglige arbeid med vurdering og dokumentasjon av barns språkutvikling og språkmiljø.

Gjennom arbeid med pakken får personalet:

- Økt kunnskap om vurdering av barns språk og språkmiljøet i barnehagen.
- Erfaringer med ulike måter å observere og dokumentere barns språkutvikling og barnehagens språkmiljø.
- Et faglig grunnlag for å ta **informerte valg** i arbeidet med observasjon, vurdering og dokumentasjon av barns språk og barnehagens språkmiljø.

Kjernekomponentene i pakken Vurdering og dokumentasjon av språk (Sett inn lenke til forsiden med kjernekomponentene for pakken)

Dersom arbeidet med kjernekomponentene avsluttes, eller gradvis forsvinner, vil også kunnskapen over tid bli redusert i barnehagen. Slike prosesser er avhengige av ansatte som ser verdien av utvikling, og en ledelse som har forståelse for og gode holdninger til innovasjoner, altså prosesser som bidrar til å endre praksis i barnehagen slik at den blir bedre.^[ii]

Faser i innovasjonsarbeidet

Det er vanlig å dele en innovasjon inn i tre faser: initiering, implementering og videreføring.^[iii] Selv om disse fasene beskrives som en rekkefølge, forløper de mer som en sirkelprosess, og utvikles i et overlappende forhold til hverandre.

Fase én, initiering, er planleggings- og forberedelsesfasen. Denne fasen er viktig for å komme godt ut fra starten. I forberedelsesfasen skal de ansatte blant annet bli kjent med kjernekomponentene (hovedinnholdet) i Språkløyper og utvikle en plan for implementeringsfasen.

Den andre fasen, implementering, handler om å omsette og lære inn hovedinnholdet i Språkløyper, slik at det blir brukt i praksishverdagen. I implementeringsfasen skal de ansatte trene og veilede / bli veiledet i de ulike emnene som introduseres. Dette er en fase som krever arbeidsinnsats over en lengre tidsperiode. Fixsen og kolleger,[\[iv\]](#) for eksempel, antyder at det tar mellom to og fire år å oppnå en effekt i organisasjonen.

Videreføring blir ofte omtalt som den tredje fasen, og sikrer at arbeidet lever videre og holdes «varmt» over tid.[\[v\]](#) I videreføringsfasen utvikles kjernekomponentene og koples sammen med nye endringer som vi jobber med i barnehagen. Slik sett er videreføring en fortsettelse av implementeringsperioden. De ulike fasene henger sammen, og en kan vanskelig tenke seg en god videreføring hvis ikke initierings- og implementeringsprosessene har vært gjennomført med god kvalitet.

Videreføringen kan styrkes på mange måter. I det følgende skal vi se på

- forsterkning av kjernekomponenter
- utvikling av kjernekomponenter
- opplæring av nyansatte
- sammenkopling av Språkløyper og nye endringer

Forsterkning av kjernekomponenter

Gjennom implementeringsfasen og evalueringen av denne vil en ofte finne ut hvorvidt personalet har lært de ulike kjernekomponentene, eller ikke. Det kan være nyttig å ta flere runder med fagstoffet i personalet, slik at læringskvaliteten øker. Deler av fagstoffet kan være vanskeligere å forstå, noe som gjerne krever en forlengelse av innlæringen. For eksempel inneholder særlig fagfilmene i Språkløyper mye informasjon på kort tid. Et tips fra barnehager som har jobbet lenge med Språkløyper, er å bruke samme film flere ganger, eller å dele fagfilmene opp. Dette er tilpasninger som må gjøres ut fra personalets behov. Ofte kan en se at personalet ikke arbeider lenge nok med det faglige innholdet i endringen, og at arbeidet ikke er preget av systematikk.

Utvikling av kjernekomponenter

Når kjernekomponentene i Språkløyper etter hvert har blitt en del av barnehagens daglige arbeid, blir det neste steget å utvikle fagstoffet videre. Dette er en kreativ prosess som krever nye innfallsvinkler til innholdet i endringen. Det kan også være nytt fagstoff, nye behov som følge av ny sammensetting av barnegruppa eller ny forskning som setter kjernekomponentene i et nytt lys. En kan også tenke seg å sette sammen allerede kjente elementer i fagstoffet på nye måter. Elementer fra Vurdering og dokumentasjon av språk og språkmijø kan for eksempel settes sammen med elementer fra pakken Språkhverdag-pakken. Dette er spennende, men krevende arbeid som forutsetter at de ansatte har arbeidet mye med kjernekomponentene.

Opplæring av ansatte

Et sentralt punkt i videreføringsarbeidet er opplæring av nyansatte. Vanligvis kjenner ikke de nyansatte innholdet i endringsprosesser som har blitt gjennomført i barnehagen tidligere. Dette innholdet utgjør ofte sentrale deler av barnehagens pedagogiske plattform. Om ikke de nye settes inn i fagstoffet som brukes i det daglige arbeidet, vil kunnskapen etter hvert forvitne, og en kan få vansker med felles forståelse i personalet. Flere barnehager som har jobbet lenge med Språkløyper, forteller at nyansatte får et eget innføringsseminar, og nettopp fordi Språkløyper er digitalt og gratis, er det lett å ta i bruk også for nyansatte.

Kople sammen Språkløyper med nye endringer

Innholdet i Språkløyper skal etter hvert utgjøre en viktig del av barnehagens daglige arbeid. En mye brukt metafor på dette er at fagstoffet «sitter i veggene». Over tid vil barnehagene normalt inngå i nye endringer. De nye endringene må ses i lys av det de ansatte allerede kan fra tidligere utviklingsarbeid. Det må gjøres et arbeid som går på å kople sammen innholdet i ulike endringer. Dette er et komplisert arbeid, og det er avgjørende viktig at ledelsen er en drivkraft i prosessen. Når Språkløyper videreføres, bør det for eksempel over tid aktivt koples sammen med innholdet i den rammeplanen for barnehager.

Kapasitetsbygging i barnehagen

En overordnet tanke med Språkløyper er å bygge kapasiteten til de ansatte i barnehagen, og slik sikre god kvalitet i arbeid med barn og foreldre. Kapasitetsbygging handler om å utvikle personalets kompetanse, skape motivasjon og sikre at det arbeides etter gode verdier, for eksempel inkludering av alle barna i barnehagens språkarbeid.[\[vi\]](#) Kapasitetsbygging blir best når den treffer alle de ansatte – det kollektive nivået. Dette betyr at det må drives felles læringsprosesser, slik at de ansatte etter hvert kjenner til de samme teorier og begreper. Kapasitetsbygging skal skje kontinuerlig i en barnehage, for å skape forutsetninger for kvalitet. Innholdet i Språkløyper utgjør en viktig del av barnehagens kapasitetsbygging. Når de ansatte har gjort kjernekomponentene til en del av sin praksis, vil det skape forutsetninger for økt kvalitet i arbeidet med barns språkutvikling.

Referanser

[i] Hargreaves, A. & Fink, D. (2006). Sustainable Leadership. San Francisco: Jossey-Bass.

[ii] Ertesvåg, S. K. & Roland, P. (2013). Ledelse av endringsarbeid i barnehagen. Gyldendal akademisk.

[iii] Fullan, M. 2007. The New Meaning of Educational Change (4. utg.). New York: Routledge Teacher College Press.

[iv] Fixsen, D.L., S.F. Naoom, K.A. Blase, R.M. Friedman og F. Wallace 2005. Implementation Research: A Synthesis of the Literature. Tampa, FL.: University of South Florida.

[v] Roland, P. & Westergård, E. (Red.) (2015) Implementering: Å omsette teorier, aktiviteter og strukturer i praksis. Universitetsforlaget.

[vi] Wandersman, A., Clary, E.G., Forbush, J., Weinberger, S.G., Coyne, S.M. & Duffy, J.L. (2006). Community Organizing and Advocacy: Increasing the Quality and Quantity of Mentoring Programs. Journal of Community Psychology, 34(6), 781–799.